

Obmejni Slovence v južnih Tirolah.

Pešec Ogrin Ivan, doma iz Kaple pri Arvežu, nam piše z južnega bojišča:

Bil sem pridelnik od našega domačega polka k tirolskim cesarskim lovecem, kakor tudi več mojih tovarišev in znancev iz naših domačih krajev. Bilo je mesca junija, ko smo se odpeljali iz Maribora skozi Koroško v južne Tirole. Tam smo marširali na visoko goro. Imeli smo nato en dan počitka. Drugi dan pa so razdelili stražo. Ko stojim prvo jutro okoli 4. do 6. ure zjutraj na straži, me pozdravi italijanski šrapnel. Eksploziviral je kakih 5 do 6 korakov od mene. Po mojem mnenju mi je bil namenjen za zajutrek. Bila je pač božja volja, da se mi ni v tej bližini ničesar zgodilo. S sovražnikom smo bili tako blizu skupaj, da smo ga slišali ropotati z jedilnimi posodami; pa tudi govoriti smo ga slišali. Nekoč sem stal spet na straži in sem pazil na sovražnika. Zapazil sem, da se je nekdo plazil okoli. Pomeril sem nanj s svojo puško in ustrelil. Polentar se je zvalil na tla. Nato pa je prišel eden njegovih tovarišev in ga začel vlačiti. Sedaj pa je pomeril eden izmed mojih tovarišev in je ustrelil še tega.

Taki in enaki dogodki so se godili na visokih hribih, dokler nismo odšli nazaj proti Ljubljani in se odpeljali na Goriško. Tukaj smo bili v neki vasi na stanovanju; imena vam ne morem pisati, ker ne smem. Tam sem zbolel in sem odšel v bolnišnico, kjer sem še sedaj. Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Notranjost naše hiše na bojišču.

Topničar Jožef Sternad iz Jarenine piše č. g. p. Elekto Hamlerju, frančiškanku v Mariboru:

Mnogo se tu vidi in sliši, mnogo bridkega moramo prenašati, a kljub temu nas navdaja pogum in upanje na srečno zvršitev. Marsikatero oko se solzi v tihih večerih in misli na preteklo srpečo, na katero spet s strahom čaka. Resnično: brez vere in upanja bi človek v tem času skoro obupal. Vsak, katerega zanima življenje ljudstva, se zanima in sočustvuje z njim. Tu zunaj v tuji deželi nobeno uro varen pred smrtjo stoji mož kot junak s puško in z bajoneto ob strani ter željno čaka na priliko, da sproži na onega, ki kali mir mili Avstriji.

Mnogim je težko pri srcu, kadar zmislijo na dom, na svoje otroke... Posebno onim se belijo glave, ki so imeli v oči vsega obilo; kar so si pozeleli, se jim je izpolnilo, a zdaj morajo trpeti z drugimi!

Bog ve in zna za vse, torej smemo trdno upati, da se bo enkrat obrnilo na bolje. In živimo res pravi siromašni. V izkopanih luknjah spavamo, v njih imamo svoje rezerve. Na vrhu imamo iz šibja in slame streho. V njej se nahajata dva drogla deska, katera nam služi za mizo, zraven pa je nekaj nižja klop. Potem v strani na tleh deske in slama, to nam je postelj. Naša zabava je v prostem času tobak, tako pušimo cigarete in malo počivamo.

Večkrat je smota: v najlepšem spanju moramo vstati in dati roke v službo topovom, da z njimi sovražnika prestrašimo, da vsaj drugo noč mirno spavamo. Drugače je, kadar nam škropijo oblaki. Mokri se vlačimo drug za drugim v jamo.

Sedaj sem ravno devet mesecev na bojnem polju, a še ne slišim nič o zaželenem miru. A upam, da bo enkrat konec in takrat bo veselo srce vsakega avstrijskega vojaka. Nikar nas ne pozabite v molitvah pred Najsvetejšim. Prosim ponižno, skrajšate čas zupuščenemu vojaku na bojnem polju tu in tam s kakšnim pisanjem obiščite vojne čete avstrijskega vladarja. Pozdravljam Vas iz sreča! Bog z Vami in z nami, dokler se ne vidimo v lepi Štajirski. Pod varstvom Najvišjega in v pogumu krščanskih junakov upajte skupno z nami na srečni konec vojske.

Drugokrat zopet piše:

Kot mlad vojak, a vam znani nekdanji Fr. Probus Sternad naznanjam: Zdrav sem, tukaj je lepo vreme, noči so hladne. Streljamo, da je veselje, a med tem se kratkočasimo s pečenjem koruze in krompirja ter s kartami (durakom). Tu sem sam Slovence med Madžari, a se mi godi vseeno dobro. Sem se že tudi nekoliko tega jezika privadil. Bogu hvala, da še kljub mojim notranjim izkušnjam dobro stojim in upam pod varstvom Marije in močnega redovnega patrona, sv. Antona P. iz 3. reda, vrnem srečno v milo Štajersko. Molite za nas vse, ki se trudimo za mir naš domovini.

Vojni hujskači ostali doma.

Turinski socialdemokratski list „Avanti“ objavlja imena oseb, ki so bili spomlad glavni hujskači za vojsko proti Avstriji, sedaj so se pa odtgnili vojski.

Italijanske grozovitosti proti Slovincem.

V Waidhofnu na Ybbsu (Niže Avstrijsko) se je zglasilo šest poljskih delavcev iz Smasti in Kamnega na Goriškem, ki ob času žetve delajo na posestvih Rothschildovih že skozi 20 let. Prosili so župana, naj sestavi zapisnik in pripravljeno so potrditi s prisego to, kar povedo.

Zapisnik se glasi: „Dne 4. junija so zasedle italijanske čete naš domači kraj. Dopoldne so preiskali

li vse hiše. Popoldne okoli treh ure se je začelo izven kraja brzo streljanje. Nato so Italijani pozvali iz vseh hiš vse odraslene moške in zbrali so nas na enem kraju, skupaj 66 iz Smasti in Kamnega. Kakih pet minut pota od Smasti je bil ustreljen iz naše srede brez vsakega povoda Ivan Ručna. Druge so odpeljali dalje v Idrsko. Pred tem krajem smo bili na ukaz višjega oficirja postavljeni v vrsto in vse so nas preiskali. Potem so vsakega desetega kratkomalo ustrelili. Imena ustreljenih so: Matija Sokal, Ivan Tratnik, Matej Smrekar, ki iz Smasti, Andrej Kurinčič in Jakob Maligoj iz Kamnega. Na daljni poti v Kobarid smo srečavali oddelke alpinecev, ki so nas suvali, pretepali in opljuvali. V Kobaridu so naš zaprti v neko vežo. Gregorčiča iz Krna so tako pretepli, da je obležal mrtev. Drugi dan so nas odpeljali v dveh avtomobilih v Čedad, kjer smo ostali zaprti v šolskem poslopju skoro dva mesca. Potem so nas peljali z železnico v Florenco in potem po dveh tednih v Osehieri na Sardiniji. Tam smo se smeli svobodno gibati v mestu in bližnji okolici. Čez tri tedne so nas poslali deset, stare pod 18 in nad 50 let, čez švicarsko mejo. Iz Švice smo dospeli sem. Štirje izmed nas smo morali v bolnišnico v Solnogradu. Ko smo bili v Sardiniji, je umrl izmed nas Anton Faletič iz Smasti. Ko smo odhajali iz Smasti, smo videli, kako so Italijani izmed ljudi, ki so delali na polju, ustrelili nekega moža Matija Fon in reko ženo Marjjo Fon.“

Oni, ki so to izpovedali, so: Štefan Gabršček, Anton Faletič, Andrej in Anton Fon, Anton Volarič in Andrej Ivančič.

Italijanske izgube — 300.000 mož.

Akoravno italijanska vlada ne izdaje seznama izgub, vendar se je iz poluradnega vira izvedelo, da je Kadorna do 1. septembra, torej tekom treh mesecev, naznanil v Rim, da znašajo italijanske izgube 180 tisoč ranjenih in bolnih ter 35.000 mrtvih. Računna se, da znašajo do sedaj italijanske izgube že 300.000 mož.

Barzilai govori.

Laški minister za „modrešene“ avstrijske pokrajine Barzilai, sin židovskega rabinca Bürzela iz Trsta, je dne 27. sept. imel v Neapolju govor, na katerega se je v Italiji že dolgo časa opozarjalo. Bilo je veliko krika za mali kos slabe pogače. Barzilai je pravil Neapoljčanom, ki niso nič kaj navdušeni za vojsko, da morajo vendar le Avstrijo sovražiti ter je hvalil laško armado in laško mornarico. No, če že laški ministri ne bodo svoje armade in mornarice hvalili, kdo pa jo bo. Nazadnje je izrekel svojo staro željo, da bo nad Trstom kmalu vihrala italijanska zastava. Da, da, ko bi naših hrabrih vojakov ne bilo!

Avstrijsko-rusko bojišče.

Kakor so Rusi v izhodni Galiciji najprej napadali, potem pa se umaknili ob Seret, ker so bile njih izgube prevelike, tako so storili sedaj tudi v Voliniji v trdnjanskem trikotu Luck, Dubno, Rovno. Ker so bili napadi brezuspešni, ker se naša fronta v kljub strašnim ruskim izgubam ni dala preluknjati, so se umaknili za reko Putilovka, ki teče približno v sredini med Luckom in Rovnim ter se izliva v Horyn.

Na severnem Ruskem napredujejo zavezne armade polagoma, korak za korakom, ter stojijo že jako blizu Rige in Dvinska. V bojih pri Vilni so zavezne armade ujele 22.000 Rusov, 3 topa, 72 strojnih pušk in mnogo drugega vojnega gradiva.

Po zasebnih poročilih, katerih zanesljivost pa je tukaj v Mariboru težko presoditi, še vedno vre v Rusiji, posebno v inteligentnih krogih, ker vlada neče privoliti v večje politične svoboščine. Zadnje dni se tudi piše, da se pripravljajo ruski delavci za dne 1. oktobra na splošen štrajk.

Grozen učinek topovske krogle.

Korporal Franc Lilijski iz Lave pri Celju piše svojim starišem iz Košic, kjer je ležal nekaj časa v bolnišnici:

Ljubljanski stariši! Trinaest mesecev je že, odkar sem pri vojaki in vedno tako potujemo sem in tje, kakor cigani. Veasih nam gre dobro, večkrat pa slabo. Dela je vedno dosti; tudi v nevarnosti pridemo. Mi vozimo namreč obleko in druge potrebščine tistim vojakom, ki so v fronti in tako ostajamo delj časa na bojišču, kjer krogle žvižgajo in topovi grmijo. Topovske krogle napravijo strašno preluknjanje, tako da se lahko približno 50 mož popolnoma skrije v tako jamo. Kadar bo ta vojna nehala, bo še po takih

krajih veliko dela, kajti te jame bodo morali vojaki zakopati. Pa veliko se jih seveda že sedaj zakopuje, ker v nje pokopavljajo mrtvece. Pomislite pa sedaj, kako mora biti strašno, če pade takšna krogla med ljudi! Koliko je potem mrtvih! Mene je Bog še dosedaj vselej obvaroval pred takimi nevarnostmi, za kar sem mu tudi zelo hvaležen. Bog me še le za naprej naj ne zapusti in potem lahko upam, da se še kdaj srečno vidimo. Prosim pišite mi kaj! Edina tolažba mi je, če dobim kakšno pismo od domačih.

Materina molitev veliko premore.

Lovec Franc Bečan nam piše o svojih dogodkih na severnem bojišču:

Peti mesec že nosim vojaško suknjo in ves ta čas moram pripoznati, da me je čuvala božja roka. Bil sem namreč že večkrat v velikih nevarnostih, pa vsakokrat sem odnesel zdravo kožo. Naj omenim tukaj par primer:

Dne 13. julija t. l. smo imeli na severnem bojišču strahoviti boj. Prišlo je povdije, da moramo napasti sovražnika in ga pregnati dalje. Bila je nedelja. Ravno ta čas, ko se po vesolnem svetu darujejo najsvetejše daritve, smo ležali v rojni črti na deset korakov pred sovražnikom. Sovražnik je bil v dobrih postojankah. Nekaj naših je imelo srečo, da so ležali v žitu, ki je ravno dozorevalo. Tudi jaz sem bil med njimi. Sovražne strojne puške so na vseh krajih peše smrtno pesem. Ena strojna puška je bila postavljena ravno proti meni. Videl sem natarčno smrtonosno cev, ki je venomer bruhala iz sebe svinčenke. Kosile so nad menoj žitno klasje, da sem bil od istega popolnoma pokrit. Na obeh straneh so vzdihovali ranjeni in tudi mrtevcevi je bilo dosti. Toda najsvetejše daritve se darujejo Bogu vsemogočnemu! Pri daritvi v domači fari je tudi moja mati, ki venomer molí za svojega sina v vojski. Jaz lažim med žitnim klasjem blizu smrti — moja mati kleči pred Najsvetejšim v cerkvi. Prileti sovražna granata in pade par korakov pred menoj. Priletelo je na me nekaj zemlje, toda ostal sem nepoškodovan. Ko bi bila priletela granata samo kake štiri korake dalje, bi me bila gotovo raztrgala. Toda mati kleči pred oltarjem in molí za sina! Srečno sem prišel iz ognja ven, dasi ravno se mi je zdelo to nemogoče, **Materina molitev pač veliko premore.**

Dne 25. junija sem bil z drugimi na patrulji. Bilo je zvečer, ravno ob času, ko doma molijo rožni venec. Vslad teme smo prišli sovražniku skoro v roke. Sovražnik je začel spuščati na nas salve in več naših je bilo ranjenih. In zopet sem prišel srečno nazaj.

Dosmrtna kazni za stavkujoče delavce.

Petrograjsko vojaško poveljstvo je razglasilo, da bodo v dosmrtno ječo obsojeni vsi, ki bi stavkali. Ker je delavstvo zato zelo razburjeno, stražijo tvornice močni kozaški oddelki.

Nova alkoholna prepoved v Odesi.

„Utro Roski“ poroča: V Odesi so odkrili 250 tajnih žganjetočev. Generalni gubernator je izdal nov odlok, ki na strožje prepoveduje vse žganjetoče v Odesi.

Avstrijsko-srbsko bojišče.

Naše in nemške čete stojijo ob srbski meji pripravljene. Dosedaj obstreljujejo le z artilerijo srbska urtjevalna dela ob meji. Kdaj bodo udarile na Srbsko, je tajnost. Mogoče je tudi, da se položaj na Balkanu spremeni tako v našo korist, da ne bode treba trenutno nobenih večjih žrtv od nas. Mi smo na vse pripravljeni.

Francosko-angleška ofenziva

Na zapadnem bojišču so dne 25. sept. začeli Francozi in Angleži dobro pripravljeno, veliko ofenzivo proti nemškim postojankam. Ofenzivo so začeli z artilerijskim bojem, ki je trajal na celi črti neprenehoma po 50 ur, na južnem delu fronte, v Šampanji, celo 70 ur. Nato so se vršili infanterijski napadi. Da bi popolnoma predrli nemško fronto, se Francozom in Angležem ni posrečilo, pač pa so se pri Lillu in pri Perthesu morali Nemci umakniti v drugo črto strelskih jarkov, ki je bila že za ta slučaj pripravljena. Namen francosko-angleške ofenzive se torej v prvem naskoku ni posrečil. Gotovo je, da bodo Francozi in Angleži ponavljali svoje napade. Toda ker Nemcev pri prvem naskoku niso presenetili, je pač malo verjetnosti, da jih bodo odsej.

Francosko-angleška ofenziva je velikanskega političnega pomena. Francoska je poslala za to ofenzivo zadnje rezerve na fronto. Ako se sedaj ta ofenziva ne posreči, potem bo na Francoskem, kjer so dosedaj še vedno upali na zmago in jo kajpada tudi oči sedanje ofenzive pričakujejo, ljudsko razpoloženje potro in pobito. Francija bo izgubila upanje na us-